

1. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії : автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2015. 36 с.
2. Богуцька Н. Антикорупційне законодавство України та США: комплексний аналіз. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2018. № 3. С. 213-214.
3. Білецький А. Корупція у приватному секторі та роль громадськості у її запобіганні. *Проблеми законності*. 2016. №135. С. 157-166.

Олександр РИНДІН
здобувач вищої освіти

Науковий керівник:
Олександр ДОРЕНСЬКИЙ
доцент кафедри кібербезпеки та
програмного забезпечення
Центральноукраїнського
національного технічного університету
(м. Кропивницький, Україна),
кандидат технічних наук

ФАКТОРИ ПАСИВНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ АКАДЕМІЧНОЇ, ГРОМАДЯНСЬКОЇ, ПРОФЕСІЙНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

У сучасних умовах розвитку українського суспільства питання доброчесності має особливе значення. Адже доброчесність є важливою складовою формування відповідальності, поваги до закону й довіри між людьми. Зокрема, у праці Доренського О. [1] зазначається, що становлення академічної доброчесності впливає не лише на якість освіти, а й на формування світогляду молоді, її ставлення до правил, норм і суспільних цінностей. Тому доброчесність можна розглядати як основу здорового суспільства, без якої неможливий стабільний розвиток держави та ефективна протидія негативним явищам, зокрема корупції.

Водночас поняття доброчесності слід розглядати у ширшому значенні, що виходить за межі академічної сфери. У дослідженні Хилько А. і Доренського О. [2] доброчесність визначається як комплексна соціальна компетентність, яка охоплює академічну, професійну та громадянську складову. Автори наголошують, що в умовах суспільних трансформацій доброчесність постає як вкрай важливий soft skill, який включає відповідальність, прозорість, дотримання етичних норм і протидію корупційним практикам. У цьому контексті антикорупційна поведінка є невід'ємною складовою доброчесності, адже чесність у прийнятті рішень, відмова від корупційних дій формують довіру до інституцій, сприяють розвитку справедливого суспільства. Водночас, в роботі [3] аргументовано висновок, що фактори «пандемії та війни» чинять вплив на структуру й зміст української освіти, академічного середовища [3], тож ці результати варто екстраполювати на забезпечення доброчесності (зокрема, в освітній сфері України).

Як відомо, корупція проявляється у вигляді хабарництва, зловживання службовими повноваженнями, нечесних рішень та використання ресурсів у власних інтересах. Вона є однією з найбільших загроз для розвитку держави, оскільки підриває довіру громадян до влади, гальмує економічний розвиток і послаблює правову систему. Наразі в Україні корупція тривалий час залишалася системною проблемою, що формувалася історично та соціально. Попри численні реформи та антикорупційні ініціативи, суспільство все ще відчуває її вплив у повсякденному житті.

Соціологічні дослідження [4-7] показали, що корупція, як одна з найпоширеніших практик недоброчесності, залишається гострою проблемою українського суспільства. Хоча понад 90 % громадян визнають її існування та її небезпеку, лише близько 8 % готові активно боротися з нею. Зокрема, відзначимо:

– у вибірці початку жовтня 2025 року 56 % українців вважають, що в країні робляться реальні спроби боротьби з корупцією, а частка тих, хто вважає Україну «безнадійно корумпованою», становила близько 35 % [4];

– загальнонаціональне дослідження «Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність» (перший квартал 2025 року) показало, що 91,4% українців

вважають корупцію великою або дуже великою проблемою [5];

– опитування про корупцію наприкінці 2025 р.: 78,2 % українців вказали, що рівень корупції збільшився з початку повномасштабної війни [7].

Отже, парадокс між тим, що більшість українців визнають корупцію серйозною проблемою, але водночас не готові активно з нею боротися, можна пояснити кількома взаємопов'язаними чинниками. По-перше, соціологічні опитування свідчать, що значна частина громадян усвідомлює масштаб цієї проблеми та переконана, що корупція в Україні є поширеною і навіть посилилася з початку повномасштабної війни. По-друге, люди часто не довіряють інституціям і не вірять у можливість реальних змін через офіційні механізми. Недовіра до влади, правоохоронних органів чи системи правосуддя знижує мотивацію звертатися до законних способів протидії корупції, навіть за умови усвідомлення її шкідливості. Подібні висновки фіксують і міжнародні огляди. Слід констатувати: рівень готовності реально боротися з корупцією, хоч і поступово зростає, проте залишається нижчим за рівень її сприйняття як проблеми.

Водночас, очевидно, що для частини людей корупція є вигідною. Саме це часто стає мотивом їхньої пасивності у питаннях забезпечення доброчесності. Якщо корупційні схеми надають окремі індивідуальні переваги, людина опиняється у стані внутрішнього конфлікту: з одного боку, вона усвідомлює, що корупція шкодить державі та суспільству, а з іншого — не готова добровільно відмовитися від «вигод», які вже стали частиною її повсякденного життя. Таке явище не обов'язково означає моральне схвалення корупції, однак воно пояснює, чому люди можуть ставитися до неї терпимо, навіть усвідомлюючи її негативні наслідки. У результаті адаптація та часткова вигода перетворюють корупцію на своєрідну «стабільну стратегію поведінки», а не на явище, проти якого кожен громадянин готовий активно діяти. До того ж, значну роль відіграють страх можливих наслідків і відчуття безсилля окремої людини, яка переконана, що її індивідуальні дії навряд чи здатні спричинити системні зміни. Саме тому багато хто обирає позицію невтручання, навіть внутрішньо визнаючи несправедливість і шкідливість корупції. Отже, поєднання сильного усвідомлення проблеми, невпевненості в інституціях, адаптації до корупційних «вигод» і суспільного страху перед ризиками створює ту ситуацію, коли люди знають про проблему недоброчесності, але не хочуть боротися з нею.

1. Доренський О. П. Методологічний аспект становлення академічної доброчесності як елемента культури українського суспільства. *Академічна доброчесність : виклики сучасності* : зб. наук. есе учасників дистанційного етапу наук. стаж. Варшава, 2020. С. 35-38. URL : <https://dspace.kntu.kr.ua/items/e2c566ed-e66d-434a-85fe-8582862ab97b>.

2. Хилько А. А., Доренський О. П. Архітектура доброчесності як софтскіла в умовах суспільних трансформацій. *Ефективне врядування та виховання доброчесності в секторі безпеки та оборони. Сучасні загрози та інноваційні рішення у сфері запобігання корупції сектору безпеки та оборони України* : зб. матеріалів VI Міжнарод. наук.-практ. форуму, 11 груд. 2025 р., м. Київ / Нац. ун-т оборони України. Київ : НУО України, 2025. С. 132-134. URL : <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/18283>.

3. Коваленко А. С., Доренський О. П. Методичні аспекти зменшення негативного впливу факторів «пандемії та війни» на якість вищої освіти. *Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу* : матеріали конф., м. Яремче - Івано-Франківськ - Ломжа, 20 вересня 2024 р. Івано-Франківськ, 2024. С. 91-92. URL : <https://dspace.kntu.kr.ua/items/73eb7ecb-6d6f-4def-be55-ee2e5c399436>.

4. 71 % українців вважають, що рівень корупції зріс після початку повномасштабної війни – КМІС : нов. / Укр. правда, 3 жовт. 2025. URL : <https://www.pravda.com.ua/news/2025/10/03/8001092/> (дата звернення: 12.02.2026).

5. Опитування КМІС 2025: більшість українців підтримує боротьбу з корупцією та демократичний вектор : нов. / Mezha, 5 січ. 2026. URL: <https://mezha.net/ua/bukvy/ukrainians-see-progress-in-anti-corruption-and-favor-democracy-in-2025-survey/> (дата звернення: 12.02.2026).

6. Реальний корупційний досвід українців у понад чотири рази менший за оцінку поширеності корупції : результати досліджень / НАЗК, 13 бер. 2025. URL : <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/realnyy-koruptsiynyy-dosvid-ukraintsiv-u-ponad-chotyry-razy-menshyy-zatsinku-poshyrenosti-koruptsii-rezultaty-doslidzhen/> (дата звернення: 12.02.2026).

7. Більшість українців вважає, що за час повномасштабного вторгнення рівень корупції в Україні збільшився : нов. / Interfax-Ukraine, 27 лист. 2025. URL : <https://interfax.com.ua/news/political/1124036.html> (дата звернення: 12.02.2026).